
Inventarul Psihologic California – CPI 260-Ro

Horia D. Pitariu

Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca

Dragoş Iliescu

D & D Research, Bucureşti

Abstract

CPI-260-Ro is the Romanian version of CPI-260, a personality inventory derived from CPI. After translating and validating the inventory for the Romanian cultural context, its psychometrical properties have been evaluated on a sample of 2546 subjects. Its normative data, reliability and validity justify the use of this inventory on Romanian ground. The US-similar factorial structure leads to the use of a combined system of application, which leaves aside gender differences. A software that adjusts and makes a primary interpretation of data makes CPI-260-Ro reachable for a wide range of users.

Keywords: *personality assessment; CPI,; CPI-260-Ro, CPI validation*

Rezumat

Inventarul Psihologic California CPI-260-Ro este versiunea în limba română a CPI-260, un inventar de personalitate derivat din CPI. După traducerea și procesul de adaptare a inventarului în cauză la contextul cultural românesc, s-a procedat la o evaluare psihometrică pe un eșantion de 2546 subiecți. Datele normative, fidelitatea și validitatea inventarului îndreptătesc utilizarea sa în arealul nostru cultural. Structura factorială similară cu aceea a SUA conduce la adoptarea unui sistem de lucru cu loturi combinate, care nu mai fac nici o deosebire de gen. Proiectarea unui software de corectare și interpretare primară a datelor, face posibilă utilizarea CPI-260-Ro de către o paletă extinsă de utilizatori.

Cuvinte cheie: *personalitate, măsurare, CPI, CPI-260-Ro, validarea CPI*

Introducere

CPI 260 este un chestionar de personalitate utilizat în evaluarea persoanelor cu un comportament normal. El este, de fapt, o formă scurtă a *Inventarului Psihologic California* (CPI), un instrument creat de Harrison G. Gough și care a cunoscut de-a lungul a 50 de ani o serie de versiuni (CPI-480, CPI-462, CPI-434) (Gough, 1957; Gough, 1987; Gough & Bradley, 1996). În România, activitatea de adaptare a CPI a început din anul 1970, ea continuând cu o serie de reevaluări periodice (Pitariu & Hehn, 1980; Pitariu & Albu, 1993). Totodată, CPI-ul a făcut obiectul și al unor intense cercetări autohtone, fapt care i-au conferit o oarecare notorietate printre psihologii români, el fiind un instrument cunoscut și utilizat în contexte foarte diferite (Berg & Pitariu, 2003; Gheorghe, 2003; Minulescu, 1996).

Din anul 2004, variantele CPI-462, CPI-434 și CPI-260, sunt puse la dispoziția psihologilor pe internet prin intermediul firmei D&D Research (www.ddconsultants.ro).

CPI 260 a fost proiectat ca o imagine fidelă și validă a celorlalte versiuni ale CPI-ului,

aceasta din rațiuni practice de lărgire a evantaiului de utilizatori care și-au dorit dintotdeauna un instrument ușor de administrat și interpretat și care să nu solicite excesiv persoanele cărora le este administrat (timpul de administrare a chestionarului este cu 40% mai scurt față de versiunile precedente). Este util, în general, în managementul resurselor umane, la selecția și evaluarea managerilor, în consultanța privind schimbarea și dezvoltarea organizațională, în instruirea și perfecționarea profesională, asistența managerilor în cunoașterea angajaților sau în problemele complexe ale consilierii, indiferent de natura și obiectivele acesteia. În acest sens este interesant de amintit că versiunea SUA are menționat, alături de denumirea chestionarului și „*Coaching Report to Leaders*”.

Versiunea nouă a CPI-ului conține 29 scale, 20 scale așa-zis populare, 3 scale vectoriale și 6 scale speciale. În versiunea română am inclus în plus încă două scale speciale: Ostilitate (Hs) și Luptător (Fght). Această versiune are deci 31 de scale. Tabelul 1 ne oferă o imagine a scalelor CPI 260 și o succintă descriere a fiecăreia dintre ele.

Tabelul 1.
Scalele CPI 260

Scalele CPI 260	Descrierea scalelor
Dominanță (Do)	Putere și influență interpersonală prosocială
Capacitate de statut (Cs)	Ambiție pentru provocări și statut social
Sociabilitate (Sy)	Participare socială
Prezență socială (Sp)	Obișnuit cu atenția și recunoașterea din partea altora
Acceptarea de sine (Sa)	Sentiment de valoare personală și încredere în forțele proprii
Independență (In)	Autoîmplinire și autodirecționare
Empatie (Em)	Capacitatea de a înțelege și de a răspunde nevoilor celorlalți
Responsabilitate (Re)	Conștiinciozitate și perseverență
Conformitate socială (So)	Conformism față de normele și obiceiurile sociale
Autocontrol (Sc)	Comportament precaut și capacitate de autoreglare
Impresie bună (Gi)	Tact și prezentare pozitivă
Comunalitate (Cm)	Convenționalitate în comportament și atitudini
Starea de bine (Wb)	Stare generală de sănătate și optimism
Toleranță (To)	Viziune largă și respect pentru ceilalți
Performanță prin conformism (Ac)	Motivație în cadrul structurilor organizate
Performanță prin independență (Ai)	Motivație în cadrul structurilor neorganizate
Fluență conceptuală (Cf)	Familiarizare cu problemele de natură intelectuală și conceptuală
Intuiție (Is)	Intuiție analitică în motivarea celorlalți
Flexibilitate (Fx)	Adaptabilitate și relaxare față de schimbare
Senzitivitate (Sn)	Mentalitate dură versus mentalitate tandră
Participativ/Privat (V1)	Extraversiune versus intraversiune
Aprobator/Problematizator (V2)	Respectarea regulilor versus problematizarea regulilor
Realizare (V3)	Împlinirea potențialului personal
Potențial managerial (Mp)	Înclinație pentru responsabilități manageriale și de supervizare
Orientare spre muncă (Wo)	Sentiment de atașament față de muncă
Temperament creativ (CT)	Individualizare și capacitate de a inova
Lidership (Lp)	Inițiativă și eficiență în conducerea celorlalți
Amicabilitate (Ami)	Cooperare și prietenie
Orientare spre aplicarea legilor (Leo)	Valori convenționale și practice
Ostilitate (Hs)	
Luptător (Fght)	Liniștit, pașnic vs agresiv, luptător

Scalele chestionarului CPI 260

Scalele CPI-260 sunt structurate în trei categorii: *Scale populare*, *Scale structurale* și *Scale speciale*.

Scalele populare (Folk scales)

Setul scalelor populare este grupat în patru categorii mari. Prima categorie are ca obiectiv evidențierea particularităților interpersonale ale persoanei: încrederea în sine, stăpânirea de sine (echilibrul), ambiția și eficiența pe planul acțiunilor sociale. Adesea această categorie de scale circumscrie ceea ce se poate numi inteligență socială. Cele șapte scale care definesc această categorie sunt: Dominanță (Do), Capacitate de statut (Cs), Sociabilitate (Sy), Prezență socială (Sp),

Acceptarea de sine (Sa), Independență (In), Empatie (Em). Scorurile care depășesc scorul T-50, caracterizează persoanele deschise, competente din punct de vedere social. Scorurile sub valoarea T-50, sugerează un comportament reticent social, un stil nonasertiv.

A doua categorie de scale identifică valorile interne și expectanțele normative cum ar fi maturitatea, valorile personale, autocontrolul și sentimentul de responsabilitate. Cele șapte scale care definesc această categorie sunt: Responsabilitate (Re), Conformitate socială (So), Autocontrol (Sc), Impresie bună (Gi), Comunalitate (Cm), Percepția stării de sănătate (Wb) și Toleranță (To). Scorurile care depășesc cota T-50 pe aceste scale,

sugerează precauție, controlul acțiunilor întreprinse. Scorurile mai mici de 50 sunt indicatori ai unor persoane cu un comportament grijuliu, preocupate, orientate pe acțiune.

A treia categorie de scale măsoară trebuința de realizare și tendințele implicative cognitive, cum ar fi motivația, perseverența, tenacitatea și capacitatea de organizare. Aici sunt incluse trei scale: Realizarea prin conformism (Ac), Realizarea prin independență (Ai) și Fluența conceptuală (Cf). Scorurile peste T-50 descriu persoane cu obiective clare, cu aptitudini superioare implicate în utilizarea resurselor intelectuale. Scorurile sub T-50, descriu persoanele șovăitoare, refractare, dificile, cu aptitudini limitate.

A patra categorie de scale privesc evaluarea preferințelor stilistice față de aspecte cum ar fi capacitatea de adaptare și sensibilitate/impresionabilitate. Cele trei scale aferente acestei categorii sunt: Intuiția (Is), Flexibilitatea (Fx) și Sensibilitatea (Sn). Scorurile peste T-50 ne sugerează o persoană care poate fi descrisă ca perceptivă, dispusă la deschidere și atentă la mediul înconjurător. Scorurile sub T-50 sunt un indicator al persoanelor încăpățănate, conservatoare, care se simt în largul lor într-un mediu stabil și predictibil.

Scalele structurale

H. G. Gough (1987) lansează modelul cuboid al personalității care completează Inventarul Psihologic California și la baza căruia stau trei vectori: v1, v2 și v3. Vectorul v1 (Participativ – Nonparticipativ) și v2 (Aprobativ – Întrebător), descriu împreună patru stiluri generale de viață sau patru tipuri de oameni (Alfa, Beta, Gamma și Delta). Cea de a treia scală structurală, măsoară nivelul de Realizare personală (v3). Această a treia dimensiune clasifică persoanele pe o scală cu 7 niveluri de realizare personală a celor patru stiluri de viață amintite: frustrare, nivelul 1 și 2, normal, nivelurile de satisfacție 3, 4 și 5 și percepție superioară a eficacității, nivelul 6 și 7.

Figura 1 sintetizează cele patru stiluri de viață descriind specificul fiecărui sector.

Scalele speciale

CPI-ul este un inventar de personalitate care funcționează după principiile sistemelor deschise. Astfel, de-a lungul timpului au fost create și adăugate noi scale, în total existând în prezent 37 scale. CPI-260 versiunea pentru România include următoarele scale speciale:

Potențialul managerial (MP), Orientarea spre muncă (WO), Temperamentul creativ (CT), Leadershipul (Lp), Amicabilitatea (Ami), Orientarea spre a impune respectarea legilor (Leo), Ostilitate (Hs) și Luptător (Fght). Aceste scale nu sunt integrate în cele 20 de scale standard, ele se folosesc în scopuri de cercetare. În funcție de anumite obiective, în anumite contexte, când se doresc unele confirmări sau date suplimentare, se face apel la aceste scale speciale.

Indicatori ai invalidității răspunsurilor

Problema fidelității răspunsurilor la chestionarele de personalitate sau a onestității este una veche, motiv pentru care ele au o circulație oarecum restrânsă în luarea unor decizii cu caracter psihologic. Validitatea acestor probe, mai ales în activități de selecție de personalitate este chiar mult diminuată (Guion & Gothier, 1965; Guion, 1998). Abia de curând psihologii au început să utilizeze chestionarele de personalitate ca predictorii într-o arie mai largă de intervenții psihologice (Day & Bedeian, 1991a; Pitariu, Pitariu & Ali Al Mutairi, 1998).

CPI-260 este un instrument care posedă o serie de facilități prin care psihologul poate să determine validitatea rezultatelor. Astfel CPI-ul are trei dintre scalele standard care pot oferi psihologului practician un feedback relevant asupra validității răspunsurilor subiectului. La fel, tot în acest scop sunt utilizați și o serie de indicatori statistici.

Scalele implicate în verificarea validității rezultatelor pe CPI-260 sunt Percepția stării de sănătate (Wb), Impresia bună (Gi) și Comunalitatea (Cm). Un scor la sau sub T-30 pe Wb înseamnă o exagerare a distresului personal sau un profil falsificat spre polul negativ (fake-bad). Un scor pe Gi la sau peste T-70 sugerează exagerarea oferirii de răspunsuri pozitive, de apariție într-o lumină favorabilă (fake-good.). Un scor de sau sub T-30 pe Gi, semnifică o distorsionare în sens negativ a răspunsurilor. Un scor de T-50 și peste pe Cm sugerează o abordare standard a chestionarului. Un scor sub sau de T-30, indică o completare la întâmplare a chestionarului, inabilitatea de a citi, erori în citire sau o distorsiune de tipul fake-bad.

Următoarele ecuații pot orienta mai precis psihologul în activitatea de clasificare a erorilor care se pot comite în completarea chestionarului CPI-260:

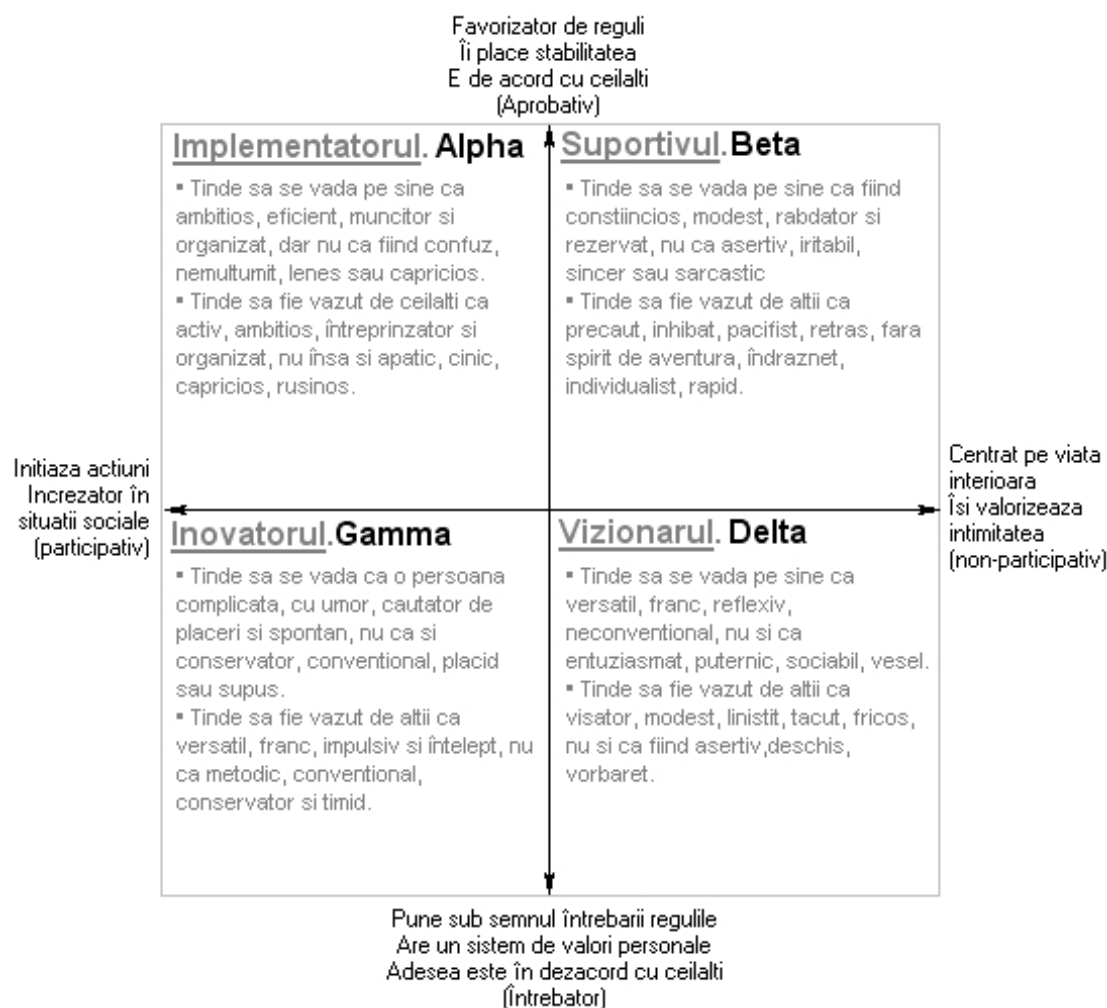

Figura 1. Structura stilurilor de viață rezultate din combinarea vectorilor v1 și v2.

Fake-good=32.30+.49Do+.67Em+1.12Gi-.62Wb-.58Fx (Falsificare/exagerare_pozitiva)

Fake-bad=100.67-2.32Cm-.44Wb-.31Fx+.18Ac (Falsificare/exagerare negativa)

Random=42.77+.30In+.37Gi+.49To-.29Cm (Completat la întâmplare)

Interpretarea ecuatiilor:

- Dacă scorul Fake good este de sau mai mare de 65.50, rezultatul este considerat Fake-good.
- Dacă scorul pe Fake-bad este egal sau mai mare decât 66.00 și dacă scorul pe Random este mai mic sau egal cu 51.49, rezultatul este considerat Fake-bad
- Dacă scorul pe Fake-bad este egal sau mai mare de 66.00 și cel de pe Random egal sau mai mare de 51.50, rezultatul este Random.

- Orice alte scoruri pe CPI-260, sunt considerate Normale.

Adaptarea și etalonarea chestionarului CPI 260 - Ro

CPI-260 este un chestionar util în investigarea personalității. El conține cei mai relevanți itemi din formele precedente ale CPI. La construcția lui s-a folosit preponderent varianta CPI-434 (Gough & Bradley, 1996). După o analiză atentă a structurii CPI, s-a convenit că fiecare din cele 20 scale standard și cei trei vectori, necesită un minimum de 20 itemi. Adăugând și scalele speciale, au fost selectați 260 itemi. Următorul pas a constat în selecția itemilor, pentru aceasta fiind utilizat un grup de experți cu experiență în organizații - CPI-260 este orientat în primul rând pe evaluarea personalului cu funcții manageriale. În urma acestui filtru o serie de itemi au fost

excluși sau reformulați astfel încât să găsească o acceptare internațională (De exemplu: "Îmi place să fiu soldat", a fost înlocuit cu "Îmi place să servesc în forțele armate", sau "Numai un nebun va încerca să schimbe stilul nostru american de viață", a devenit, "Vechile căi de a face unele lucruri sunt aproape întotdeauna cele mai bune"). Mai mult, deoarece în multe țări anumite comportamente sau convingeri intră sub incidența legii, CPI-260 a fost verificat și din acest punct de vedere.

Norme interpretative

Eșantionul de subiecți pe care s-a lucrat este de 2 546, dintre care 1358 bărbați și 1190 femei. Plaja de vârstă se întinde de la 14 la 82 ani cu o medie de 30 ani și o abatere standard de 10.2. (Bărbați: 32 ani, AS=10.9; Femei 28 ani, AS=8.8.)

Eșantionul american care a stat la baza prelucrărilor statistice a fost de 6 000 subiecți, 3 000 bărbați și 3000 femei.

În ambele eșantioane figurau absolvenți de liceu, studenți și angajați de diferite profesii.

Principalii indici statistici calculați sunt prezentați în Tabelul 2 și Tabelul 3. După cum se poate observa, am prezentat datele eșantionului american în paralel cu ale celui din România. S-au avut în vedere atât statisticile pe sexe, dar și cele care provin din combinarea celor două eșantioane.

Examinarea tabelelor 2 și 3 dezvăluie un pattern aproximativ similar între eșantionul american și cel românesc. Putem chiar vorbi despre o similaritate de profil. Desigur, se pot face unele speculații interpretative. La ceea ce am fost atenți a fost comportamentul scalei Sn edificatoare în validarea CPI-ului atunci când este adaptat pentru o altă cultură (Pitariu, 1980). Această scală trebuie să diferențieze răspunsurile persoanelor examinate cu CPI de sex masculin de cele de sex feminin. În cazul nostru, diferența dintre scorurile pe scala Sn dintre răspunsurile femeilor și ale bărbaților este puternic semnificativă ($z=31.66$; $p<.001$).

Pentru a construi un nou instrument de investigare a personalității, derivat din altul similar, sunt studiate două caracteristici tehnice, (a) fidelitatea scorurilor și (b) validitatea relativă a scorurilor. Tabelul 4 compară versiunea CPI-434 cu CPI-260-Ro. Coeficienții de fidelitate se distribuie între .34 pe scala Responsabilitate și .93, pe scala v.3. media coeficienților de consistență internă pe cele 31 de scale este de .67. Acești coeficienți

de fidelitate sugerează faptul că scalele CPI-260-Ro măsoară concepte suficient de clar definite. Coeficienții de fidelitate mai mici specifici scalelor Re, Cm și Is pot fi explicați de faptul că scalele CPI sunt construite empiric, instrumentul în sine fiind unul multidimensional. De pildă, scala Cm a cărei consistență internă este de .35, este o scală construită empiric și nu bazată pe o validare de conținut care să facă referire la un anumit construct; ea este constituită dintr-un subset de itemi la care se răspunde într-o anumită direcție de către un foarte mare procent de subiecți, identificând persoanele ale căror răspunsuri se abat de la un *pattern* modal sau considerat obișnuit. În această categorie de scale se încadrează și altele. O altă explicație ar mai fi și aceea că răspunsurile la unele scale sunt grupate sau specifice unor anumite profesii. De pildă, scalele Leo și Fght sunt bazate pe o structurare empirică de itemi grupând persoanele care activează în mediu juridic și poliție și respectiv în trupele speciale din armată, în general unități antiteroriste și alte trupe speciale (Coldea, 2004).

Adesea validarea unei probe psihologice este efectuată prin corelarea cu un criteriu extern de performanță sau cu o probă similară (care măsoară același lucru). În Tabelul 4 este prezentată corelația dintre CPI-434 și CPI-260-Ro. Corelația medie dintre CPI-434 și CPI-260-Ro ne indică o relație foarte bună între acestea.

Coeficienți de corelație/validitate foarte mari au fost obținuți și între CPI-260-Ro și versiunile CPI 462 și 434. Datele noastre concordă și în această privință cu cele raportate în *Brief technical report on the CPI-260 Instrument* (2002).

Structura factorială a CPI este unul din indicatorii unei etalonări corecte a instrumentului - deși autorul a susținut în dese rânduri că aceasta nu este chiar așa de importantă (Gough, 1986; Gough & Bradley, 1996). Totuși de-a lungul anilor au fost efectuate numeroase analize factoriale ale CPI, acestea fiind conținute în manualele inventarului. De obicei, analizele factoriale ale CPI au evidențiat prezența a patru sau cinci factori (Berg & Pitariu, 2004; Seisdedos & Pitariu, 1994). Și CPI-260-Ro a fost supus unei acțiuni de analiză factorială operându-se cu lotul de bărbați, femei și cu cel combinat.

Tabelul 2.

Rezumatul statistic al datelor aferente chestionarului CPI-260. Eșantionul USA

Scale	Nr. itemi	Media M	AS M	Media F	AS F	Media Combinat	AS Combinat
Do	32	17.15	6.49	16.46	6.56	16.80	6.53
Cs	26	12.91	4.37	13.38	4.64	13.15	4.52
Sy	23	13.59	4.37	13.85	4.50	13.72	4.44
Sp	29	18.36	3.86	17.31	4.24	17.83	4.09
Sa	23	12.58	3.89	12.52	3.93	12.55	3.91
In	23	12.63	4.04	11.53	4.21	12.08	4.16
Em	25	11.36	3.63	11.83	3.72	11.60	3.68
Re	23	14.83	3.99	16.47	3.63	15.65	3.90
So	30	19.98	4.30	20.89	4.44	20.44	4.40
Sc	28	13.51	4.91	14.41	5.14	13.96	5.04
Gi	27	11.92	4.72	12.27	4.69	12.10	4.71
Cm	22	19.11	2.75	19.32	2.00	19.21	2.13
Wb	20	15.30	3.38	14.93	3.61	15.12	3.50
To	20	10.73	4.07	11.64	4.14	11.19	4.13
Ac	29	18.69	4.79	19.99	4.52	19.34	4.70
Ai	25	13.28	4.55	13.57	4.87	13.43	4.72
Cf	30	18.88	4.94	19.17	5.17	19.02	5.06
Is	22	12.29	3.34	12.28	3.54	12.28	3.44
Fx	22	9.56	3.67	9.32	3.71	9.44	3.69
Sn	24	9.92	2.79	15.14	2.73	12.53	3.80
V1	20	11.63	4.39	12.31	4.28	11.96	4.35
V2	20	11.98	3.61	12.98	3.60	12.48	3.64
V3	31	15.16	5.84	15.54	6.16	15.35	6.00
Mp	25	12.70	4.61	12.68	4.69	12.69	4.65
Wo	23	16.10	3.60	16.04	3.70	16.07	3.65
CT	29	14.78	4.18	14.70	4.06	14.74	4.12
Lp	36	22.44	6.47	22.21	6.61	22.33	6.54
Ami	28	17.42	4.48	17.67	4.73	17.54	4.60
Leo	29	16.56	3.20	15.85	3.15	16.21	3.19

Tabelul 3.

Rezumatul statistic al datelor aferente chestionarului CPI-260. Eșantionul România (M=1358; F=1190)

Scale	Nr. itemi	Media M	AS M	Media F	AS F	Media Combinat	AS Combinat
Do	32	20.14	4.64	18.97	5.11	19.55	4.88
Cs	26	11.74	2.96	11.57	3.08	11.65	3.02
Sy	23	16.22	3.44	16.00	3.68	16.11	3.56
Sp	29	17.23	4.07	16.90	4.52	17.07	4.30
Sa	23	13.89	2.95	13.53	3.19	13.71	3.07
In	23	13.24	2.85	12.35	3.25	12.79	3.05
Em	25	13.34	3.08	13.22	3.33	13.28	3.21
Re	23	17.04	3.58	17.07	3.10	17.06	3.34
So	30	24.52	4.37	24.73	4.39	24.62	4.38
Sc	28	16.75	4.85	16.01	4.84	16.38	4.85
Gi	27	18.35	5.89	17.16	6.09	17.76	5.99
Cm	22	17.74	2.49	17.69	2.07	17.71	2.28
Wb	20	14.81	3.01	14.14	3.13	14.47	3.07
To	20	10.33	3.01	9.90	2.88	10.12	2.95
Ac	29	22.22	4.34	21.94	3.94	22.08	4.14
Ai	25	12.82	3.07	12.16	3.33	12.49	3.20
Cf	30	20.94	3.98	20.22	4.04	20.58	4.01
Is	22	12.64	2.66	12.14	2.87	12.39	2.77
Fx	22	7.26	3.40	7.33	3.31	7.29	3.36
Sn	24	8.55	2.33	11.50	2.36	10.03	2.35
V1	20	13.45	5.02	14.06	5.42	13.76	5.22
V2	20	17.52	4.21	17.56	4.16	17.54	4.19
V3	31	19.82	5.60	18.19	5.71	19.01	5.66
Mp	25	13.91	4.02	12.48	4.10	13.20	4.06
Wo	23	17.23	3.89	15.99	3.77	16.61	3.83
CT	29	13.88	3.72	14.14	3.72	14.01	3.72
Lp	36	36.69	7.58	35.03	8.35	35.86	7.97
Ami	28	17.53	4.13	16.81	4.34	17.17	4.24
Leo	29	17.95	2.59	16.73	2.78	17.34	2.69
Hs	19	8.78	3.25	9.37	3.02	9.05	3.16
Fght	23	13.30	2.79	12.09	2.84	12.73	2.88

Tabelul 4

O comparație între CPI 260 și CPI 434, într-un eșantion normativ (Eșantion USA N=6000; Eșantion România N=2546)

CPI 260 Scale	Itemii CPI 434 / CPI 260	CPI 260 –Ro. Consistența internă	Corelații între CPI 434 și CPI-260
Do	36/32	.60	.97
Cs	28/26	.65	.91
Sy	32/23	.75	.94
Sp	38/29	.61	.95
Sa	28/23	.67	.94
In	30/23	.77	.93
Em	38/25	.74	.90
Re	36/23	.34	.94
So	46/30	.80	.96
Sc	38/28	.87	.96
Gi	40/27	.86	.99
Cm	38/22	.35	.90
Wb	38/20	.56	.91
To	32/20	.72	.91
Ac	38/29	.50	.56
Ai	36/25	.67	.89
Cf	42/30	.59	.93
Is	28/22	.39	.94
Fx	28/22	.80	.97
Sn	32/24	.44	.88
V1	34/20	.72	.99
V2	36/20	.80	.97
V3	58/31	.93	.94
Mp	34/25	.74	.95
Wo	40/23	.73	.94
CT	42/29	.55	.94
Lp	70/36	.87	.98
Ami	36/28	.73	.96
Leo	42/29	.42	.85
Ho	-19	.88	-
Fght	-23	.58	-

După cum se poate observa din Tabelele 5, 6 și 7, atât bărbații cât și femeile furnizează un *pattern* factorial aproximativ comun. Acest lucru va permite utilizarea unor norme de evaluare combinate lipsite de distorsiunile specifice de gen, printre altele și în examenul psihologic al managerilor unde în prezent ne confruntăm cu prezența a tot mai multe femei manager (Curșeu & Boroș, 2004).

Considerăm ca fiind o măsură a validității puternice a variantei de CPI-260-Ro faptul că structura factorială extrasă în varianta SUA a instrumentului a fost reprodusă aproape identic de analiza factorială realizată pe eșantionul românesc (N=2546).

A fost aplicată o extragere factorială în componentele principale, însoțită de o rotație a-teoretic *varimax*. În urma acestei proceduri statistice trebuie menționat în primul rând că a fost reprodusă structura în patru factori tipică pentru CPI, însoțită de același *pattern* al grupării scalelor pe factori ca și în varianta SUA.

Astfel, scalele ce evidențiază dimensiuni și particularități interpersonale ale persoanei (încredere în sine, stăpânire de sine,

echilibru, ambiție, eficiență etc.) se grupează toate pe factorul 2.

Scalele ce identifică valorile interne și expectanțele normative – cu excepția comunalității (Cm) – și acele scale ce măsoară trebuința de realizare și tendințele implicative cognitive se grupează toate mai mult sau mai puțin coerent pe primul factor.

Ce de-al treilea factor este un factor interesant, care conține relativ puține încărcături puternice de varianță a scalelor. Însă acest factor demonstrează unele supra-dimensiuni dihotomice, bipolare, din structura generală tratată de CPI, prin prezența atât a participărilor pozitive (So, Cm, Ac, Leo) cât și a celor negative (Ai, Fx, Ct).

Ultimul factor este un factor sărac, care conține doar scala de sensibilitate (Sn) în mod constant, pe toate eșantioanele, la care însă se adaugă per total și orientarea spre aplicarea legilor (Leo) iar pe eșantionul feminin, de asemenea, scala de comunalitate (CM).

În tabelele 5, 6 și 7 respectiv sunt prezentate rezultatele analizei factoriale pentru eșantionul de subiecți de sex masculin (N=1358), feminin (N=1190) și pentru totalul eșantionului (N=2546).

Tabelul 5.

Factori rotii, calculați pe eșantionul subiecților de sex masculin (N=1358)

Scala CPI 260	1	2	3	4
Do	0.15	0.81	0.33	-0.04
Cs	0.44	0.70	-0.03	-0.01
Sy	0.13	0.83	0.20	0.03
Sp	-0.10	0.77	-0.27	-0.22
Sa	-0.03	0.86	0.05	-0.05
In	0.38	0.69	0.07	-0.17
Em	0.20	0.70	-0.16	0.00
Re	0.66	0.12	0.42	0.25
So	0.66	0.08	0.51	0.04
Sc	0.76	-0.29	0.35	0.21
Gi	0.70	-0.04	0.48	0.25
Cm	0.37	0.14	0.55	-0.17
Wb	0.70	0.29	0.34	-0.16
To	0.83	0.21	-0.12	0.02
Ac	0.60	0.30	0.56	0.19
Ai	0.67	0.26	-0.42	-0.14
Cf	0.65	0.52	0.12	-0.15
Is	0.57	0.43	-0.08	-0.12
Fx	-0.01	0.10	-0.85	-0.07
Sn	0.12	-0.18	-0.07	0.89
Mp	0.66	0.47	0.23	0.08
Wo	0.83	0.20	0.28	-0.05
Ct	0.11	0.58	-0.64	-0.03
Lp	0.61	0.60	0.42	0.00
Ami	0.83	-0.07	0.23	0.15
Leo	0.24	0.22	0.61	-0.19
Ho	-0.81	-0.18	0.05	-0.05
Fght	0.61	0.46	0.08	-0.16
Saturație	11.76	4.84	2.36	1.03
% varianță explicată	42.00	17.30	8.44	3.68
Saturație după rotație	8.52	6.31	3.87	1.30
% varianță expl. după rot.	30.44	22.55	13.80	4.63

Tabelul 6.

Factori rotii, calculați pe eșantionul subiecților de sex feminin (N=1190)

Scala CPI 260	1	2	3	3
Do	0.15	0.87	0.22	-0.01
Cs	0.36	0.73	-0.12	0.04
Sy	0.11	0.86	0.02	0.15
Sp	-0.17	0.77	-0.37	0.17
Sa	-0.06	0.86	-0.01	0.04
In	0.32	0.77	-0.02	-0.04
Em	0.18	0.72	-0.22	-0.04
Re	0.67	0.11	0.27	0.27
So	0.64	0.15	0.34	0.33
Sc	0.80	-0.28	0.32	-0.05
Gi	0.81	0.02	0.41	-0.01
Cm	0.29	0.22	0.23	0.70
Wb	0.65	0.45	0.17	0.20
To	0.80	0.18	-0.23	0.08
Ac	0.61	0.36	0.45	0.20
Ai	0.54	0.38	-0.51	-0.14
Cf	0.57	0.63	-0.07	0.12
Is	0.51	0.54	-0.13	-0.04
Fx	-0.16	0.03	-0.81	-0.26
Sn	0.15	-0.49	-0.06	0.46
Mp	0.66	0.55	0.12	-0.05
Wo	0.83	0.26	0.04	0.15
Ct	-0.04	0.48	-0.75	0.00
Lp	0.58	0.72	0.26	0.09
Ami	0.87	-0.05	0.13	0.13
Leo	0.28	0.42	0.54	-0.21
Ho	-0.77	-0.18	0.20	-0.03
Fght	0.59	0.54	-0.04	-0.12
Saturație	11.74	5.09	2.24	1.01
% varianță explicată	41.94	18.19	8.01	3.60
Saturație după rotație	8.18	7.70	2.97	1.24
% varianță expl. după rot.	29.21	27.49	10.62	4.42

Tabelul 7.

Factori rotii, calculați pe eșantionul combinat (N=2546)

Scala CPI 260	1	2	3	4
Do	0.17	0.80	0.29	-0.25
Cs	0.39	0.73	-0.03	0.01
Sy	0.12	0.85	0.17	-0.03
Sp	-0.14	0.81	-0.25	-0.03
Sa	-0.05	0.85	0.05	-0.14
In	0.35	0.71	0.02	-0.25
Em	0.18	0.71	-0.16	-0.05
Re	0.67	0.12	0.41	0.21
So	0.65	0.13	0.48	0.12
Sc	0.79	-0.31	0.30	-0.01
Gi	0.77	-0.05	0.42	-0.08
Cm	0.33	0.24	0.51	0.17
Wb	0.68	0.38	0.28	-0.10
To	0.82	0.21	-0.17	0.02
Ac	0.61	0.32	0.55	0.06
Si	0.59	0.36	-0.47	-0.05
Cf	0.60	0.60	0.06	-0.04
Is	0.53	0.50	-0.10	-0.08
Fx	-0.10	0.11	-0.85	0.07
Sn	0.08	-0.24	0.08	0.82
Mp	0.68	0.47	0.16	-0.21
Wo	0.83	0.24	0.18	-0.08
Ct	0.02	0.59	-0.64	0.15
Lp	0.60	0.64	0.36	-0.15
Ami	0.86	-0.06	0.19	0.04
Leo	0.28	0.23	0.47	-0.52
Ho	-0.80	-0.19	0.12	0.03
Fght	0.60	0.47	-0.01	-0.30
Saturație	11.80	4.91	2.28	1.12
% varianță explicată	42.13	17.54	8.13	4.00
Saturație după rotație	8.43	6.90	3.36	1.41
% varianță expl. după rot.	30.10	24.65	12.01	5.04

Concluzii

Experimentarea CPI-260-Ro demonstrează că acest instrument psihodiagnostic se integrează la parametri superiori în cultura românească, este fidel și valid. Structura sa factorială este aproximativ identică cu aceea a culturii din care provine. Existența unor norme interpretative autohtone, conferă CPI-260-Ro calități inexistente la alte chestionare similare. Este un excelent instrument de evaluare a personalului din organizații, permițând luarea unor decizii de personal în cunoștință de cauză. Totodată o calitate suplimentară a CPI-260-Ro este aceea că prin simplitatea operațională, acesta poate fi utilizat și de către persoane nespecializate în psihologie, de către manageri, după o perioadă minimă de instruire. Existența unei versiuni de evaluare computerizată, ușurează și mai mult procesul de administrare și interpretare a CPI-260-Ro

BIBLIOGRAFIE

- Brief technical report on the CPI-260 Instrument* (2002). Research Department CPP, Inc.
- Coldea, D. (2004). *Selecția cadrelor militare care acționează în condiții de risc ridicat*. Teză de doctorat.
- Curșeu, P.L., Boroș, S. (2004). *Femeia manager – între reprezentare și realitate socială*, Editura ASCR, Cluj Napoca
- Day, D. V. & Bedeian, A. G. (1991a). Predicting job performance across organizations: The interaction of work orientation and psychological climate. *Journal of Management*, 17, 589-600.
- Gheorghe, M. (2003). Inventarul de valori IVL-91, în *Revista de Psihologie organizațională*, Editura Polirom, Iași, vol. III, nr 1-2, pag 71-82.
- Gough, H. G. (1957). *Manual for the California Psychological Inventory*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Gough, H. G. (1987). *California Psychological Inventory administrator's guide*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press
- Gough, H. G. & Bradley, P. (1996). *California Psychological Inventory manual(3rd ed.)*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.

- Guion, R. M. (1998). *Assessment, measurement and prediction for personnel decisions*, Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Guion, R. M. & Gottier, R.F. (1965). Validity of personality measures in personnel selection, *Personnel Psychology*, 18, 135-164.
- Minulescu, M. (1996). *Chestionarele de personalitate în evaluarea psihologică*. Editura Garell Publishing House, București.
- Minulescu, M. (2004). *Psihodiagnoză modernă. Chestionarele de personalitate*. Editura Fundației România de mâine.
- Pitariu, H. D. & Hehn, H. (1980). Investigarea personalității cu ajutorul inventarului psihologic California – C. P. I. *Revista de Psihologie*, 26, 461-473.
- Pitariu, H. D. & Albu, M. (1993). Inventarul psihologic California: Prezentare de rezultate experimentale [*The California Psychological Inventory: An overview and experimental results*]. *Revista de Psihologie*, 39, 249-263.
- Pitariu, H. D., Pitariu, H. A. & Ali Al Mutairi, M. (1998, August). *Psychological assesment of managers in Romania: Validation of a test battery*. Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, San Francisco, CA.
- Seisdodos, N.C., Pitariu, H.D. (1994). *A cross-national comparison of personality measures (CPI)*. Paper presented at the 23rd International Congress of Applied Psychology.
- Van den Berg, P.T., Pitariu, H.D. (2003). The Big Five and Well-being Outcomes During the Revolution in Romania, în *Cogniție Creier, Comportament*, Nr .4, vol. 7, decembrie, pag 219-234.

Teste psihologice

Testele psihologice se supun dreptului de copyright. În conformitate cu standardele și legile internaționale, precum și cu legile speciale emise de statul roman cu privire la protecția drepturilor de autor, utilizarea în orice scop, publicarea sau comercializarea neautorizată a acestor teste se consideră a fi furt calificat și se sancționează penal.

Va indicăm dreptul de comercializare în România a unor instrumente de evaluare psihologică care pot fi achiziționate sub licență precum și distribuitorii acestora:

- **INVENTARUL PSIHOLOGIC CALIFORNIA (CPI),
VERSIUNILE CPI-462, 434, 260
D&D Consultants, București (www.ddconsultants.ro)**

- **16 PF
D&D Consultants, București (www.ddconsultants.ro)**

- **MATRICI PROGRESIVE RAVEN
RTS Romanian Psychological Testing Services,
Cluj Napoca (www.rtscluj.ro)**

- **BATERIA DE TESTE PSIHOLOGICE
DE APTITUDINI COGNITIVE (BTPAC)
COGNITROM, Cluj Napoca (www.cognitrom.ro)**

